

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 250. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358573904/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Man læse følgende Vers af *Lovell* og den efterfølgende Betragtning:

Willkommen, erhabenster Gedanke,
Der hoch zum Gotte mich erhebt.

Die Wesen sind, weil wir sie dachten.
In trüber Ferne liegt die Welt,
Es fällt in ihre dunkeln Schachten
Ein Schimmer, den wir mit uns brachten.
Warum sie nicht in wilde Trümmer fällt?
Wir sind das Schicksal, das sie aufrecht hält!

Den hangen Ketten froh entronnen
Geh' ich nun kühn durchs Leben hin
Den harten Pflichten abgewonnen.
Von feigen Thoren nur ersonnen.
Die Tugend ist nur, weil ich selber bin,
Ein Widerschein in meinem innern Sinn.

Wass kümmern mich Gestalten, deren matten
Lichtglanz ich selbst hervorgebracht?
Mag Tugend sich und Laster gatten!
Sie sind nur Dunst und Nebelschatten.
Das Licht aus mir fällt in die finstre Nacht.
Die Tugend ist nur, weil ich sie gedacht.

Saaledes behersker min ydre Sans den legemlige, min indre Sans den aendelige Verden. Alt er underordnet min Vilkaarlighed; enhver Ting, enhver Handling kan jeg kalde, hvad det behager mig; den levende og livløse Verden hænger i Kæder, som min Aand styrer; mit hele Liv er kun en Drøm, hvis mangfoldige Skikkelser forener sig efter min Vilje. Jeg selv er den eneste Lov i den hele Natur, og denne Lov adlyder Alt.

Naar Friedrich Schlegel senere udraaber: «Fichte er ikke tilstrækkelig ubetinget Idealist . . . jeg og Hardenberg (Novalis) er det dog mere,» saa har allerede ti Aar i Forvejen, og længe før der blev Tale om Romantik og romantisk Skole, Tieck øjnet den Vej, som den nye Skole vilde slaa ind paa: Den Enkeltes Gaaen op i personlig Vilkaarlighed og denne Vilkaarligheds Op-højelse til Livets og Kunstens Kilde under Navnet Fantasi. *Lovell* føres ad denne Bane ud over alle afstukne Grænser. Medens *Johannes Forførelsen*, der i vor Literatur fuldender og afslutter denne Type, bestandig holder sig indenfor et vist Skema, i Af-

stand fra det Etske, hvilket han betragter som en kedelig og fortrædelig Magt og som han derfor heller aldrig angriber i Fronten, lader Lovell som den alsidigere, dristigere anlagte, om end slettere udførte Karakter sig hverken skræmme tilbage af Forræderi, Drab eller Giftmord. Han er den i det hele Tide-hverv varierede Don-Juan-Faust-Type med en Tilsætning af Schillers Franz Moor. Selvbeskuelsen, der er færdig med Alt, har her ført til grænselos Menneskeforagt, til hensynsløs Bortfejning af alle Illusioner, og der øjnes ingen anden Trøst end den, at Hykleriet afsløres og den stygge Sandhed ses. I dyb Sammenhæng med meget af hvad Romantikerne siden frembragte staar en Udtalelse som denne: «Visselig er Vellyst vort Væsens store Hemmelighed; selv den reneste og inderligste Elskov vil dukke sig i denne Brønd . . . Kun Letsind, kun Indsigt i Illusionen kan frelse os, og derfor er Amalie Intet for mig mere, siden jeg indser, at Poesi, Kunst og selv Andagt kun er forklædt og tilhyllet Vellyst . . . Intet uden Sanselighed er det første bevægende Hjul i vort Maskineri . . . Sanselighed og Vellyst er Musikens, Maleriets og alle Kunstners Aand; alle Menneskets Ønsker flyver om denne Pol som Myggene om det brændende Lys; . . . derfor er Boccaccio og Ariosto de største Digtere, og Tizian og den kaade Correggio staar højt over Dominichino og den fromme Raffael. Jeg antager endog Andagten for at være en afledet Kanal for den raa Sansedrift, der bryder sig i tusind mangfoldige Farver.» — Man kunde tro, at denne Lovell, i hvis Overvejelser Sanseligheden optager saa stor en Plads, var skildret som en Natur, hvis Drifter ledede den paa Afveje. Lige omvendt! Han er kold som Is, kold som Kierkegaards Skygge af en Forfører, der endog i dette Træk er foregrebet her. Han begaar ikke sine Udskejelser med Kød og Blod, men med en fantastisk ophidset Hjerne. Han er et purt Hjernemenneske, en Nordtysker af det reneste Vand. Og i et bestemt Punkt er han tilmed allerede paa Forhaand romantisk i en uventet Grad. Da han helt er udbændt, da hver Gulst af Overbevisning er udslukt hos ham, og alle hans Følelser ligger «døde og slagtede» omkring ham, tyer han til Troen paa det Vidunderlige og sætter sin Lid til hemmelighedsfulde Meddelelser, som en gammel Bedrager har foregøjet ham Udsigten til. Dette Træk, som betegnende nok ikke findes i det franske Forbillede, udfordredes til Fuldstændiggørelse af Figuren.